

ποιητές, συγγραφείς,
δοκιμιογράφοι,
διαφημίστε μόνοι σας
τα βιβλία σας στα (δε)κατα
και θα σας κάνουμε έκπτωση
έως και **40%**

ολοσέλιδη: **80 ευρώ**
ημισέλιδη: **60 ευρώ**
1/4 σελίδας: **40 ευρώ**

για το επόμενο τεύχος που
κυκλοφορεί στις
10 Οκτωβρίου 2016
με θέμα Τίποτε Ποτέ Πουθενά
κρατήσεις: έως 20 Σεπτεμβρίου
παράδοση ύλης:
22 Σεπτεμβρίου 2016

T&F 210.3623.792

E info@dekata.gr

(δε)κατα

γράφουν και διαβάζουν
τη σύγχρονη λογοτεχνία

δε_κατα #46

τριμηνιαίο περιοδικό, τεύχος 46ο, καλοκαίρι 2016
ISSN 1790-3068

Ηρακλείτου 6, Αθήνα 106 73
T & F 210-3623-792
E info@dekata.gr www.dekata.gr

© 2016 απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή
αναπαραγωγή όλου ή μέρους του περιοδικού χωρίς
την έγγραφη άδεια του εκδότη

τακτικοί συνεργάτες

Παναγιώτης Βούζης, Χαράλαμπος Παννακόπουλος,
Λίλυ Εξαρχοπούλου, Κατερίνα Ζαρόκωστα, Αλέξης
Ζήρας, Ρήγας Καππάτος, Ρίβα Λάββα, Σεσίλ Ιγγλέση-
Μαργέλλου, Σάββας Πατσαλίδης, Λάμπρος
Σκουζάκης, Αγγελική Τσιριγώτη

γραμματεία σύνταξης

Αγγελική Κοντραφιούρι

επιμέλεια

Ειρήνη Παπακυριακού

σχεδιαστήριο

A. Bloom, C. Otis & Associates

εξώφυλλο

φωτογραφία της Αγγελικής Μπρισινόβαλη

διεύθυνση σύνταξης

Τόνια Αλεξάκη

υπεύθυνοι τεύχους Σύρος

Αγγελική Μπρισινόβαλη, Δημήτρης Χαμεζόπουλος

εκδότης

Κοινωνία των (δε)κάτων

διευθυντής

Ντίνος Σιώτης

δε_κατα #46

ταξίδια πρόσωπα κείμενα τέχνες ~ τεύχος 46ο ~ καλοκαίρι 2016

Σύρος, ταξίδι στο κοσμοπολίτικο νησί

Η Χριστίνα Πουλίδου συνομιλεί με τον
Κωνσταντίνο Μπούρα, **5**

Νίκος Δήμου, Το θαύμα της Ερμούπολης
12

Μάνος Ελευθερίου, Οι απόκριες και τα
ζεμπέκια στη Σύρο **16**

Νίκη Γρυλλάκη, Γιάννης Γρυπάρης,
Αντώνης Λεμονάκης, Θανάσης Μπα-
ξόπουλος, Γιάννης Μπαριτάκης, Ηλίας
Νόκας, Γιώργος Ρηγούτσος, Πλάτυνας
Ριβέλλης, Γιώργος Στεφάνου, Ανδρέας
Σχοινιάς: Φωτογραφίζοντας τη Σύρο **26**

Θάνος Θραψιάδης, Σπύρος Γεωργίου,
Ποίηση **46**

Λουκρητία Δούναβη, Τα χελιδόνια **49**

Έλενα Πέγκα, Σύρος **50**

Παντελής Απέργης, Εμμανουήλ Ροΐδης,
Δημήτρης Βικέλας **52**

Χαρά Τζαναβάρα, Δημαρχείο Σύρου: το
ανάκτορο των πολιτών **60**

Μιχάλης Ι. Φραγκιάς, Οδοιπορικό στα
“Γράμματα” της Σύρου **66**

Γιάννης Ρουσσουνέλος, Σαν Χριστουγεννιά-
τικο παραμύθι **72**

Ρίβα Λάββα, Πετάω τη σκούφια μου για
τη Σύρο **80**

Κάτια Δημοπούλου, Βουτιά **82**

Αλέκος Φλωράκης, Έργα του Τηνίου
μαρμαρά Χατζησίμου Νικολάου
στη Σύρο **90**

Ηλίας Κουλουκουντής, Οι λόφοι της
Ερμούπολης εν έτει 1954 **94**

Σταύρος Κοής, Ερμούπολη: προορισμός
με ποιότητα **98**

Γιώργος Μαραγκός, Η δική μου Σύρος **101**
Γιάννης Δεκαβάλλας, Απονομή τιμής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

στον Χρήστο Ευαγγελίδη **102**
Μαρία Χουρδάκη, Το καρτάσι **106**
Άννα Φιλίνη, Μια έκθεση ζωγραφικής **110**
Μάρω Διακάτου, Γεύση από Σύρο **116**
Αντουανέττα Καλλέγια, Ένα πρωινό στο
Καστρί **122**
Τεό Ρόμβος, Στου Αμερικάνου **128**
Πλάτων Ριβέλλης, Τα καθολικά ξωκλήσια
της Σύρου **132**
Διαμαντής Μπασαντής, Ταξίδι στη Σύρο **140**
Πάυλος Χατζηγηγορίου, HERMeS:
ψηφιακή ταυτότητα κτηρίων της
Ερμούπολης **142**
Ελένη Τσελεμπή, Τα Διεθνή Φεστιβάλ της
Σύρου **150**
Μαρία Κρόντη, Φως του Αιγαίου **156**

Δημήτρης Χαμεζόπουλος, Τα μονοπάτια
της Σύρου **160**
Στέφανος Χανδακάς, Η δική μου Σύρος
164
Χρήστος Παπαδάς, Η δική μου Σύρος **166**
Κωνσταντίνος Μπούρας, Σύρος θηλή του
ουρανού, κηλή του Πάνα, πύλη στο
Αδιαφόρητο **168**
Μαίρη Ρώτα, Τα μουσεία της Σύρου **172**
Ντίνα Συκουτρή-Ανδριωμένου, Λουκούμι
Συριανό **178**
Βιβλίο, Πέντε από (και για) τη Σύρο:
Caterina Carpinato, Κωνσταντίνος
Μπούρας **182**
Οι συνεργάτες του τεύχους, **190**

Οι Διαφημιζόμενοι, σ. 163

Τα επόμενα τεύχη, σ. 155

Πέντε από (και για) τη Σύρο

Φαίδων Ταμβακάκης,
Η αναπαλαίωση, Εκδόσεις
Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σελ. 77

Σχεδόν τριάντα χρόνια μετά από την βουβή Φιλομήλα, ο Φαίδων Ταμβακάκης πλάθει μια άλλη ηρωίδα με αρχαίο ελληνικό όνομα, την Πηνελόπη, πρωταγωνίστρια στις σελίδες της τελευταίας νουβέλας του που πρόσφατα κυκλοφόρησε

από τις εκδόσεις ΕΣΤΙΑ και μόλις βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Την εκθέτει στα μάτια και στην καρδιά των αναγνωστών του, ενώ έχουμε την αίσθηση ότι ο αφηγητής της ιστορίας θα ήθελε να είναι μοναδικός. Όμως, όπως και στην πρώτη του λογοτεχνική εμφάνιση, ο Ταμβακάκης αφήνει τις γυναικείες φιγούρες να είναι το άλλο μισό του αφηγητή ο οποίος μιλάει σε πρώτο πρόσωπο, τις βλέπει και τις αγγίζει ζωντανές. Ο αφηγητής εξερευνά μέσα από τις γυναικείες φωνές/μορφές, τον χρόνο, την απουσία, τη σχέση με το ελληνικό τοπίο, κι ακόμα τη σχέση με την ίδια τη ζωή.

Η επιλογή των ονομάτων τους συνδέεται, θες δε θες, με τα αρχαιότητα, με την αρχαία και βαριά κληρονομιά του Αιγαίου πελάγους και όλων των ελληνόφωνων κάθε περιοχής του χώρου και του χρόνου. Η βουβή Φιλομήλα του μύθου είχε χάσει την γλώσσα της μετά από βιασμό, ενώ η μικρή Φιλομήλα του Ταμβακάκη που υποφέρει το ίδιο έγκλημα, έχει περισσότερα κοινά στοιχεία με την πρωταγωνίστρια της ταινίας ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΙΑΝΟΥ παρά με τη μυθολογική ομώνυμη ηρωίδα. Και όμως δεν γλυτώνει από τον παραλληλισμό και θα παραμείνει γεννητικά δεμένη με την αρχαία κοπέλα που μη μπορώντας να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα έχει κεντήσει σε ύφασμα ό,τι είχε πάθει.

Η Πηνελόπη στην

τελευταία λογοτεχνική προσπάθεια του Ταμβακάκη, παρόλο που έχει ένα σχετικά συνηθισμένο νεοελληνικό όνομα, δεν μπορεί να μην φέρνει στον νου, ανεξαρτήτως από την υπόθεση και την πλοκή του βιβλίου, τη γυναίκα του πρώτου θαλασσοπόρου και του πρώτου αφηγητή των περιπετειών του. Ο Οδυσσεύς, ο πρώτος ήρωας της ελληνικής λογοτεχνίας που ταλαιπωρήθηκε από θύελλες, τέρατα και θεές και που έγινε μεγάλος διότι ο προορισμός του ήταν η Ιθάκη. Εκτός από τα ταξίδια, το νησί δεν είχε άλλο να του δώσει –λέει ο Καβάφης. Στην Ιθάκη, σε οποιάδηποτε Ιθάκη, υπάρχει όμως η Πηνελόπη της. Η τέλεια γυναίκα για κάθε άντρα, το ομηρικό πρότυπο της συζύγου, πιστή πάνω από δεκαετίες απουσίας, σχετικά νέα ακόμη, αλλά επιτέλους, ώριμη, ανεξάρτητη και μη απαιτητική.

Η Πηνελόπη του βιβλίου του Ταμβακάκη, σαν τη Σύρο (όπου διαδραματίζονται τα γεγονότα της νουβέλας), είναι ανεξάρτητα από τη θέλησή της δέσμια του χρόνου, απόγονος ενός άγνωστου ή αμυδρού παρελθόντος. Μια γυναίκα της τρίτης χιλιετίας και μια σκιά της μυθολογίας. Από τότε που οι ελληνόφωνοι ανακάλυψαν τη συνέχειά τους με τους αρχαίους και άρχισαν να φωνάζουν τα παιδιά τους με μυθολογικά ονόματα, κωρίς να αδικήσουν τους αγίους της Εκκλησίας, θέλησαν να προχωρήσουν προς το μέλλον τους

με την παρέα και την συμπαράσταση των αρχαίων. Οι ένδοξοι πρόγονοί τους, από τότε, κάθονται εκεί, στις ψυχές και στα ονόματά τους, πολλές φορές σε παραμορφωμένη εμφάνιση, αλλά πάντα παρόντες. Ειδικά στις επίσημες και σημαντικές στιγμές της ζωής τους. Οι Πηγελοπες, οι Ιφιγένειες, οι Ισμήνες, οι Ναυσικές είδαν ξανά το φως στην Ελλάδα προ πολλού, από τον δέκατο ένατο αιώνα και από τότε συγγένεψαν με τις Μαρίες, τις Παρασκευές, τις Κατερίνες... Τότε, λίγο πριν και λίγο μετά το 1821, η Σύρος γνώρισε μια καινούργια ζωή και πλούτισε το τοπίο με νεοκλασικά κτίρια και έργα τέχνης. Η σημερινή ξένοιαστη Σύρος και η σημερινή Πηγελόπη του βιβλίου βρίσκονται απέναντι από το παρελθόν τους και δεν το έχουν ακόμα αντιληφθεί. Ούτε έχει εντελώς λήξει ο φυσιολογικός τους χρόνος. Υπάρχει περιθώριο και υπάρχουν ακόμα επιλογές να παρθούν. Ο χρόνος κύλησε και έφυγε, το ρολόι ακόμα λειτουργεί και το πλοίο για το πουθενά δεν έχει ακόμα σαλπάρει.

Η Πηγελόπη φέρεται σαν να μην έχει καμιά άλλη κληρονομιά από εκείνη την πρώτη που έφερε το όνομά της. Η Φιλομήλα, πρωταγωνίστρια του πρώτου μυθιστορήματός του Ταμβακάκη, ήταν ένα νέο κορίτσι που δεν είχε συμπληρώσει ακόμη δυο δεκαετίες, αντίθετα η Πηγελόπη είναι μια ώριμη γυναίκα, ακόμα

καλοστεκούμενη, με ρυτίδες στο πρόσωπο και στο δέρμα αλλά με προοπτικές και ανοικτά σενάρια. Μια σύγχρονη αρχιτέκτων μέσης ηλικίας που κατασκευάζει ή μάλλον αναπαλαιώνει σπίτια, αρχοντικά και μη, στη σημερινή Σύρο.

Το νησί, με όλο το κύρος του πλούσιου παρελθόντος του, δεν είναι ένα οποιοδήποτε σκηνικό όπου διαπραγματεύονται τα γεγονότα της αφήγησης, αλλά ενεργεί με την πιο έντονη δύναμη όπως οι άνθρωποι που κινούνται στις σελίδες (ο Νικόλας, ο φίλος του αφηγητή, ο Παντελής στα λευκά, με σκούρα γυαλιά, ο Γιάννης που ήξερε από καϊκια...). Η Σύρος παίζει σημαντικό ρόλο πλάι στους άλλους συμπρωταγωνιστές της υπόθεσης. Έτσι στα διάφορα μέρη, στους δρόμους, στα καφενεία και στις ταβέρνες της, που αναπλάθονται με τους πραγματικούς και αναγνωρίσιμους ορισμούς, όλα γίνονται στο σήμερα, και όλα στέλνουν κατ' ευθείαν στο παρελθόν του νησιού, του αφηγητή, της Πηγελόπης και του αναγνώστη. Κρυμμένη στο DNA της Σύρου η αρχοντιά της, το υψηλό πολιτιστικό επίπεδο που το νησί γνώρισε το δέκατο ένατο αιώνα, μένει βυθισμένη ταυτόχρονα στη σύγχρονη εποχή όπου το τοπίο έχει την ίδια μοίρα των ανθρώπων. Με μια διαφορά. Την παντελή έλλειψη συναισθημάτων. Αδιάφορο στο χειμώνα, στους αέρηδες και στις αλλαγές του χρόνου, το τοπίο δέχεται ότι του κάνουν οι

άνθρωποι. Σ' αυτή την ιστορία το τοπίο δέχεται μέχρι και λιοντάρια. Που δεν είναι σουρεαλιστικές παρουσίες μέσα στη νύχτα, αλλά μια αληθοφανής περιγραφή γεγονότος.

Ο αφηγητής παίζει με τις γνώσεις του, με τούς ήρωες των πολλών ταξιδιωτικών βιβλίων που έχει διαβάσει και τους αναφέρει ονομαστικά, σχολαστικά, σαν λιταρεία. Ονόματα μεγάλα σαν τον πέλαγο για όσους ασχολούνται με τέτοια θαλασσινά θέματα, παντελώς άγνωστα και ασήμαντα για τους υπόλοιπους. Για τους κοινούς θνητούς, αναγνώστες λογοτεχνικών βιβλίων, ο κατάλογος των ναυτικών όρων είναι σχεδόν περιττός. Σε ένα τόσο λιγοςέλιδο κείμενο (διαφορετικό από αυτό που επέτρεπαν Οι ναυαγοί της Πασιφάη) η λίστα των ονομάτων μοιάζει περισσότερο μια επίδειξη γνώσεων. Εδώ ο αφηγητής γίνεται εγωϊστής, περικυκλωμένος μόνο από τον εαυτό του και από τις μανίες του. Ένας μικρο-οδυσσέας που περνάει από την αγκαλιά μιας κοπέλας στην άλλη, χωρίς να προλάβει καν να πλυθεί, και που έχει το θράσος να απαιτεί την αφοσίωση της Πηγελοπης. Ένας σχεδόν αμηχάνος ναυτικός που αν άνοιγε μαγαζί αντί να ταξιδεύει δεν θα άλλαζε και τόσο η φυσιογνωμία του.

Άλλοι τόποι, μέχρι την Άπω Ανατολή αλλά και κοντινότεροι, καθώς και άλλα

πρόσωπα διακρίνονται στο φόντο, σε δεύτερη θέση. Στη σκηνοθεσία παίζουν τον ρόλο της βλάστησης.

Παρουσιάζεται όμως μια βάρκα και ο πρωταγωνιστής θέλει να την αναπαλαιώσει ως φετίχ και ως σύμβολο μιας εποχής που δεν πρόκειται να επιστρέψει.

Αν ο αφηγητής θα ήθελε να ξαναζωντανέψει ένα καίκι, η Πηνελόπη έχει σχεδόν ετοιμοπαράδοτα νεοκλασικά σπίτια ανακαινισμένα. Η προσπάθεια και η εκτέλεση.

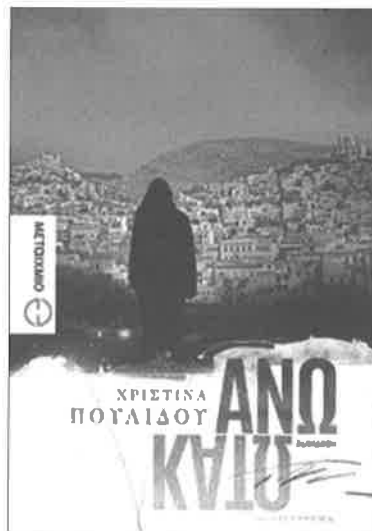
Η θάλασσα και η γη, η ρευστότητα και η σταθερότητα, το πριν και το μετά. Γυναίκα και άντρας. Σαν να προσθέσει μικρούς κόκκους αλατιού ο Ταμβακάκης ρίχνει εικόνες και παραστάσεις στις σελίδες που προσφέρει στον αναγνώστη του. Το αλάτι κάπου πέφτει καλά και το μείγμα γίνεται νόστιμο, κάπου αλλού πέφτει σε πληγή και τσούζει θανάσιμα, ανοίγοντας και πάλι τα σημάδια που ο χρόνος είχε γιατρέψει.

Το καινούριο βιβλίο του Ταμβακάκη διαβάζεται μονορούφι. Σαν χάπι.

Γραφή όπως πάντα καθαρή και ειλικρινής. Χρόνος για να σπαταλήσει κανείς μετά τα πενήντα δεν περισσεύει, οπότε ο συγγραφέας γίνεται πιο λιγομίλητος από ποτέ. Κατεβάζει τη φωνή και το φως. Μόνο αυτά, δόξα τω Θεώ.

Caterina Carpinato
Università Ca' Foscari Venezia

Χριστίνα Πουλίδου, *Άνω Κάτω*,
μυθιστόρημα, εκδόσεις
Μεταίχμιο, σ. 440, 16,60 €

Σε αυτό το «ιστορικό» μυθιστόρημα, η χρήση ντοπιολαλιάς επιτείνει τον επιστημονικό αλλά όχι σχολαστικό χαρακτήρα του πονήματος. Πεζογράφημα με αρετές. Γεφύρωση δύο εποχών, δύο κόσμων, δύο Κρίσεων, με άποψη, προσωπική οπτική γωνία, ενδιαφέρουσα προοπτική, χωρίς σημεία φυγής στο αχανές και στο άκωρον. Απόλυτα «προσεγωμένη» η κοσμοαντίληψη και θεώρηση του κόσμου από τη συγγραφέα. Erudita αλλά όχι παρά-μορφωμένη. Συστηματική, με σχέδιο, πρόπλασμα [κοινώς «μακέτα», στα ...

ελληνικά] και πλάνο εργασίας, αλλά όχι «ακαδημαϊκή».

Ιδιόλεκτος σαν τα στρογγυλεμένα βότσαλα του καλοκαιριού με τις ηλιαχτίδες επάνω...

Γενναϊόδωρη με τους ήρωές της και με το ανθρώπινο είδος εν γένει, ουμανίστρια και «ιδεολόγος» [ό,τι κι αν σημαίνει αυτό στις μέρες μας], η συγγραφέας επισημαίνει τα ιστορικά λάθη μόνο και μόνο για να μην επαναληφθούν, αφού κατέχει την εσωτερική γνώση της κυκλικότητας των φαινομένων και της βραδείας εξελικτικής έλικος πάνω στην οποία βαδίζουμε άνω-θρώσκοντες, όπως στις παλιές σκουριασμένες στριφογυριστές σκάλες των πολυκατοικιών της οδού Πατησίων και της Κυψέλης, αυτές που έβγαίνες από την πίσω πόρτα της κουζίνας κι ανέβαινες στα πλυσταριά...

Η βραβευμένη δημοσιογράφος Χριστίνα Πουλίδου που απαρνήθηκε το δικηγορικό επάγγελμα για να επι-κοινωνήσει τα πετάγματα της ψυχής της. Ιστορικού-κοινωνικού ενδιαφέροντος λόγος, εστιασμένος στον Πόνο του Ανθρώπου που βρίσκεται σαν κόκκος άμμου ανάμεσα στις μυλόπετρες της Χρόνου, σε έναν κόσμο μάλλον εχθρικό με το είδος μας να παραπαίει μεταξύ του «φύσει» ή «θέσει» Κακού και του ουράνιου, παραδείσιου Καλού που